

NAGLASC I IMENICA SREDNJEG RODA

Budući da se naglasnotipološka mjerila što su utvrđena za imenice muškog roda, posve prirodno, primjenjuju na sve vrste riječi u kojih se razabiru naglasni tipovi, i u imenica srednjeg roda razlikovat ćemo dva naglasna tipa. U prvi idu imenice koje mijenjaju svoje naglaske po posebnim, tj. naglasnotipološkim pravilima, a u drugi imenice što ne mijenjaju svojih naglasaka ili ih mijenjaju po općim, odnosno paradigmatiskim pravilima. Potonja pravila obuhvaćaju sve imenice u određenoj kategoriji. Tako i imenice srednjeg roda pogađa paradigmatisko pravilo po kojem su u imenica svih rodova u genitivu množine s nastavkom -a uvijek duga dva posljednja sloga. Zbog toga pravila a na osnovi utvrđenih tipoloških mjerila ne mogu činiti podtip, nego samo različitu naglasnu jedinicu imenice kakva je bilo-bila, G množ. bilā, tj. uzimlje se da takve imenice ne mijenjaju svoga naglasaka.

Po tim se mjerilima sve imenice prvog tipa razvrstavaju u deset podtipova a imenice drugog tipa u šesnaest različitih naglasnih jedinica. Tě se utvrđuju po vrsti naglasaka, njegovu mjestu (od prvog sloga dalje), po zanaglasnim dužinama, njihovu broju i mjestu (od posljednjeg sloga unatrag).²

Redosljed s obzirom na vrstu naglasaka i njegovo mjesto u nominativu jednine primjenjuje se samo radi preglednosti građe, a nema tipološkog značenja kao ni abecedni red.

PREGLED NAGLASNIH TIPOVA

PRVI TIP

Podtipovi s kratkosilaznim naglaskom u nominativu jednine:

1. öko³
2. mīsto
3. brīme

Podtip koji ima dugosilazni u nominativu jednine:

1. blīzne-blīzneta

Podtipovi u kojih je kratkouzlazni u nominativu jednine:

1. gövedo
2. siröče

Podtipovi s dugouzlaznim u nominativu jednine:

1. dīte-dīteta
3. brāvče
4. čeljāde-čeljādeta

DRUGI TIP

Različite naglasne jedinice s kratkosilaznim naglaskom u nominativu jednine:

1. dnǒ
bǐlo
bǎdalo
Bǐokovo
2. bǐrdǎšce
mǎterǐnstvo

Različite naglasne jedinice koje imaju dugosilazni naglasak u nominativu jednine:

1. bǐlje
Jǐrjevo
2. cvǐćice
plǎndovǎnje

Različite naglasne jedinice u kojih je kratkouzlazni u nominativu jednine:

1. sǐlo
gǐveće
dǐvojaštvo
2. rašǐto
oglǐdalo
3. bǐsǐlje
bǐravǐšte
4. duvǎnište
5. dǐvǐjčǐnje
6. pǐjǎnčovǎnje

Različite naglasne jedinice s dugouzlaznim naglaskom u nominativu jednine:

1. bǐce
bǐbalo⁴
2. božǎnstvo
nabǎdalo
3. zadovǐljstvo
zanovǐtalo
4. oslobođenje
5. blǎženstvo
trǐkalište
nǎpastovǎnje
6. bezǎkǐnje
parkǐralište

NAGLASNI TIPOVI PRVI TIP

Podtipovi s kratkosilaznim naglaskom u nominativu jednine:

1. Kratkosilazni naglasak ostaje u svim padežima jednine, zatim u NAV množine, a u GDLI množine mijenja se u kratkouzlazni:

jedn. NAV òko

množ. NAV òčò sekundarna dvojina NAV òka

G òčijū

DLI òčəman

JJ:⁵ ùvo

Te se riječi u SP upotrebljavaju samo u značenju tjelesnih organa, a inače se mjesto ūha (na posuđu) kaže rùčice, a mjesto òka (na mreži) òčice. Samo se iznimno može čuti u tom drugom značenju množina od riječi ùvo: ùva-ùvā-ùvīn. Kako je riječ na rubu porabe, koleba se naglasno, pa se čuje i: ùva-ùvā-ùvīn.

Prenošenje je neoslabljeno: zà uvo, ù oko, mèđu očò.

2. Kratkosilazni naglasak čuva se u svim padežima jednine, a u množini je kratkouzlazni u svim padežima, samo je u genitivu dugouzlazni:

jedn. NAV mīsto

množ. NAV mīsta

G mīstā

DLI mīstīn

JJ: brdo, drvo, grlo, polje uvo (drugi lik dublete, kad imenica ne znači tjelesni organ), zvono, žito (za množinu žitaròce).

Imenica drvo ima genitiv samo: dŕveta, a u množini samo dŕva-dŕvā-dŕvīn, tj. posječena; kad su u rastu, kaže se: dŕvėće.

Prenošenje je neoslabljeno: nà drvo, ù brdo, zà zvono, dò grla, ù polje, ĭza brda ... Iznimno se naglasak prenosi oslabljeno u dva slučaja: nà mīsto, ù žito.

3. Kratkosilazni se ne mijenja u jednini, a u množini je kratkouzlazni na drugom slogu u svim padežima, samo je u genitivu dugouzlazni:

jedn. NAV brīme

množ. NAV brimėna

G brimėnā

DLI brimėnīn

JJ: ĩme, pleme (rjeđe NAV jedn. plėme), rame, slime, time, vime; jezero.

Ovim imenicama s pravilnom množinom valja pribrojiti imenice jednaka naglasaka u jednini koje, međutim, za množinu imaju zbirnu imenicu također sa sporim naglaskom, ali na prvom slogu: dŕvo-dŕvėće (u rastu), jàre-jàrėnje, mǎče-mǎčėnje, pīle-pīlėnje, sīme-sīmėnje. U taj podtip treba također uvrstiti imenicu prėzime-prėzīmėna, prėzīmėna-prėzīmėnā-prėzīmėnīn jer je u svemu jednaka imenici ĩme kad se uzme u obzir oslabljeno prenošenje brzog naglasaka u jednini.

Naglasak se inače prenosi samo u stalnim izričajima, i to oslabljeno: nà rame, zà sime, ĭzà ramena.

Podtip s dugosilaznim naglaskom u nominativu jednine:

1. U NAV jednine dugosilazni je naglasak, u ostalim padežima jednine jest brzi a za množinu služi zbirna imenica na -ād, opet s kratkosilaznim:

jedn. NAV blīzne

za množ. blīznād

G blīzneta

DLI blīznetu

JJ: prāse (prāsād ili prāsēnje), zvirē, ždrībe.

Prenošenje je rijetko, i tad neoslabljeno: pō ždrībe, zā prāse.

Podtipovi u kojih je kratkouzlazni u nominativu jednine:

1. Kratkouzlazni ostaje u svim padežima, samo je u genitivu množine brzi:

jedn. NAV gōvedo   množ. G gōvēdā

JJ: barəlo, biləlo, bisnəlo, bogatstvo Cetinje, cidəlo, crnəlo, gospodstvo, grdəlo, gudalo, kaləlo, koləno, korəto, ludəlo, mōmaštvo, mrtvəlo, ognjəlo, pərəlo, pobratstvo, pokućstvo, Pokuplje, povrće, prolāće, proroštvo, susidstvo, sušəlo, svitləlo, telešce, Trebinje, vojvodstvo, železo, žutəlo.

I u imenica s nepostojanim a, kao što su pobratstvo, vojvodstvo... ostaje naglasak nominativa: pōbratstāvā, vōjvodstāvā. One, doduše, u SP izbjegavaju nepostojano a, ali im i tad naglasak ostaje na istom mjestu: pōbrātstvā...

2. U NA je kratkouzlazni naglasak na drugom slogu i mijenja se samo u vokativu, gdje je brzi na prvom slogu, a za množinu služi zbirna imenica na -ād s kratkosilaznim naglaskom:

jedn. NA sirōče   za množ. sīročād
V sīroče

Tom podtipu valja pridružiti imenicu šiljēže, ali u nje vokativ nije uobičajen. Zbirna joj imenica glasi: šiljēž.

Podtipovi s dugouzlaznim naglaskom u nominativu jednine:

1. U NA jednine dugouzlazni je naglasak na prvom slogu, u V dugosilazni, a u ostala četiri padeža jednine jest kratkouzlazni. Za množinu služi zbirna imenica sa sporim u NGI i s brzim u DAVL:

jedn.

NA dīte	za množ. N dīca
G dīteta	G dīcē
DL dītetu	DL dīcə
V dīte	A dīcu
I dīteton	V dīca
	I dīcōn

JJ: june, kljuse, momče.

Međutim, ove sve tri imenice imaju za množinu zbirnu imenicu na -ād s brzim naglaskom: jūnād, kljūsād, mōmčād.

2. U NAV jednine jest dugouzlazni, u ostalim je padežima jednine kratkosilazni. U množini je kratkouzlazni u svim padežima osim genitiva, gdje je po paradigmatskoj normi dugouzlazni:

jedn. NAV vrīme	množ. NAV vrīmēna
G vrīmena	G vrīmēnā
	DLI vrīmēnīn

U vokativu jednine čuje se i vrīme.

3. Dugouzlazni ostaje u svim padežima jednine, samo je u V dugosilazni. Množina nije uobičajena:

jedn. NA brávče
V brâvče

JJ: konjče, kumče, srnče, svinjče.

4. U NA je dugouzlazni na drugom slogu, u ostalim je padežima jednine kratkouzlazni na istom mjestu, a V je dubletan, tj. ima naglasak nominativa ili kratkosilazni na prvom slogu. Za množinu je zbirna imenica na -ād s brzim naglaskom:

jedn. NA čeljāde	za množ. čëljād
G čeljādetā	
DL čeljādetu	
V čëljāde i čeljāde	
I čeljādeton	

DRUGI TIP

Različite naglasne jedinice s kratkosilaznim naglaskom u nominativu jednine

1. Kratkosilazni naglasak ostaje u svim padežima jednine i u NAV množine. U ostalim je padežima množine dugosilazni:

jedn. NAV dnō	množ. NAV dnā
	G dnā ⁶
	DLI dnīn ⁷

JJ: tlo (na rubu porabe), zlo (G množ. iznimno: zālā).

I kad se u genitiv množine umetne nepostojano a, sa stajališta SP prirodan je u imenica dno, tlo silazni naglasak: tālā, dānā (sad potonja imenica nema ni značenjske zapreke prema imenici dan, tj. prema genitivu dānā). Genitiv množine zālā postaje tako izmnikā.

Prenošenje je oslabljeno: ù dno, ù zlu, izā zla.

Amo idu i dvosložne imenice koje u skladu s paradigmatskom normom mijenjaju kratkosilazni u dugosilazni u genitivu množine: bīlo-bīla; bīla-bīlā-īlīn. Tako i: blato, brašno, čudo, djelo, grlo, groblje, grožđe, gvožđe, ilo, jadro, jato, jutro, klasje, kola, kolo, klupko, koplje, lito, maslo, nado, nebo, nidra (samo u množini), pasmo, proso, ralo, rilo, roblje, ruvo, saće, salo, sidro, sito, Skoplje, snoplje, srce stado, suđe, šilo, trsje, ulje, zelje, žito.

Do promjene $\bar{a}$ u $\bar{o}$, razumije se, neće doći u imenica s nepostojanim a u genitivu množine jer im je dug idući slog, tj. samo nepostojano a: jūtārā, nīdārā, klūpākā...

Ovoj različitoj naglasnoj jedinici pripadaju i imenice: jānje (množ. jānjci: dugosilazni je zbog duljenja po položaju; množina je i jānjčići), lane, tane (na rubu porabe jer se kaže pušćano zrno). Potonje dvije riječi imaju za množinu zbirnu imenicu: lānād, tānād.

Prenošenje je dvojako; većinom neoslabljeno: nā kola, ù grožđe, nā groblje, dō srca, p̄rko srca, ù bilo, zā grlo, īspod grla, ù nebo, pō zelje, pō ulje rjeđe oslabljeno; ù blato, ù jato, zā čudo, ù nidra, nā lito, p̄rko lita, pō janje, izā janjeta.

Ovamo idu i trosložne imenice s brzim naglaskom, koje nemaju paradigmatičkog duljenja u genitivu množine jer im je naglašen treći slog od kraja: bādalo-bādala, G množ. bādālā. Tako i: crtalo, čekalo, Đakovo, gladalo, gudalo,⁸ imešće, janješće, jarešće, Kladovo, klecalo, klepalo, Kosovo, kreševo, kusalo (dio žlice: Kūsalon te zakūsujē, dǫškōm ōčj kōpā), miralo, olovo, posude, pravilo, pulešće, sidalo, stopalo, strašalo, Spasovo, timešće, Užace, vidalo, vimešće, višala (samo u množini), ždribešće.

Prenošenje je iznimno (u ustaljenim sintagmama), i to oslabljeno: nā višala, ispōd višala.

Jednako se naglasno ponašaju i slijedeće imenice s jednim slogom više: Biokovo, Kuterevo, nečovištvo, Suvopolje, Tuderevo.

Prenošenje je opet vrlo rijetko i tad oslabljeno: U Tuderevo, iz Kutareva.

2. Na prvom je slogu kratkosilazni a na drugom zanaglasna dužina: blātāšće, brašance, bratinstvo, brdašće, derište, diverstvo, đavolstvo, garište, gorivo, jadarce, ječmište, jutarce, klubašće, koljivo, kresivo, lakomstvo, lovište, lukavstvo, Mrkvište, nidarca, noćište, nosivo, očinstvo, ostvište, pasište, pastorče, pecivo, pletivo, predivo, psetašće, ripište, sajmište, selište, sičivo, sirište, srdašće, sunašće, sužanjstvo, varivo, zborište, zločinstvo, zobište, žarište.

Prenošenje je vrlo rijetko, i tad oslabljeno: nā Mrkvište, zā Ripište (mikrotoponimi na Velebitu).

Ovamo idu i glagolske imenice od dvosložnih glagola s kratkosilaznim naglaskom u infinitivu: čisttō — čišćēnje, čūdtō se — čūdēnje, sījat — sījānje itd.

Budući da imenice kao što su māterīnstvo, mīlosrđe imaju iste odredbenice, tj. * na prvom slogu i zanaglasnu dužinu na drugom slogu od kraja, i one idu ovamo. Takve su još: kātolištvo, Nevesinje, Oroslavlje, plivalište, Podunavlje, pojutarje, Pomoravlje, praskozorje, pravoslavljje, svetogrđe, vijalište. Razumljivo je da se s navedenih razloga ovima pribrajaju i glagolske imenice istih odredbenica: brātimljēnje, čelavljenje, čoravljenje, carevanje, četovanje, gazdovanje; zatim: ĩmenovānje, kamenovanje, znamenovanje.

Različite naglasne jedinice s dugosilaznim naglaskom u nominativu jednine.

1. Nenaglašeni su slogovi kratki (u dvosložnih imenica srednjeg roda i nema drugačijih ostvarenja, tj. nema slučaja da bi im drugi slog bio dug kao što je to u imenica muškog roda, npr. trāvnjāk, bādnjāk ili jūnāk, zatim, zatim u imenica ženskog roda, npr. rādōst, blāgōst, svitlōst): bīlje, blago, borje, brišće, bršće, carstvo, cvīće, drvce, drvlje, inje, kolje, lišće, meso, mlje, more, perje, pilo, pruće, rublje, runo, sino (i seno), sunce (G množ. sūncā i sūnācā), šiblje, tilo, tisto, trnje, ušće, zdravlje, zlato, zrno, zrnje.

Naglasak se prenosi neoslabljeno: pō blāgo, ĩsprid blāga, ū cvīće, zā mēso, nā mōre, ū sīno, ōd zlāta, ĩspod zlāta, alj nā sūncu, ĩspod sūnca, nā zdrāvlje.

Po mjerilima ovog rada toj se različitoj naglasnoj jedinici pribrajaju i riječi: Djurdjevc Gerovo, Jurjevo, Lukovo, Mirovo, pamtilo, Valpovo, Valjevo.

Prenošenje je oslabljeno: ĩz Lūkova, nā Mīrovo ...

2. Dug je drugi slog od kraja:

cvīćice, plandište, zdravljiće ... Amo idu i glagolske imenice od glagola sa silaznim naglaskom: bānčtō — bānčēnje, pamćenje ...; mājstorēnje, kicošenje ...; ōjkānje, pravdanje ...; bāntovānje, plandovanje itd.

Naglasak se ne prenosi.

Različite naglasne jedinice s kratkouzlaznim naglaskom u nominativu jednine:

1. Na prvom je slogu kratkouzlazni, a ostali su slogovi kratki: bràtstvo (G množ. bràtstāvā), čelo, ljudstvo (samo u jednini), nepce (G množ. nēpcā, a ne nebaca; običnija je riječ nēbo i u tom značenju), pero, pleće (množina je običnija u ženskom rodu: plēći-plēći-plēćin), selo, slovo, smeće, srebro, voće.

Te imenice imaju u genitivu množine / : čelā, pērā, sēlā, slōvā... , ali ta promjena ne može biti naglasna odredbenica za podtip jer je to posljedica paradigmatške norme po kojoj su uvijek u genitivu množine na -ā duga dva posljednja sloga a prema očekivanom ' imamo po pravilu / : sēla-sēlā-sēlīn, slōvā-slōvīn.

Imenice dobro, sedlo, sredstvo, staklo, stegno, veslo ubrajamo ovamo iako na nepostojanom a u genitivu množine imaju / : dobārā, sedālā, sredstāvā (i srēdstāvā), stakālā, stegānā, vesālā. Izuzetno se javljaju bez nepostojanog a imenice nēpce, srōdstvo: nēpcā, srōdstvā. Samo imenica rēbro ima različite naglaske u množini: rēbra-rēbārā-rēbrīn i rēbra-rebārā-rēbrīn.

Dalje, navodimo: pāšče-pāščeta, za množ. pāščād; rōpče, štēne, tēle. Budući da dvosložne imenice na -ād imaju ", to već ide u paradigmatške norme, te ne može poslužiti kao tipološka odredbenica.

Navedenim imenicama pribrajamo i: ditešce-ditešca, tēlešce, ūboštvo, (sve tri imenice samo u jednini); zatim: gōveče-gōvečeta (samo u jednini; za množinu se uzimlje množina od gōvedo, tj. gōveda-gōvēdā-gōvedīn), māgare-māgareta-māgarād (i magārēnje), pāripče (obično samo u jednini), ūnuče-ūnučeta-ūnučād.

Bez obzira na veći broj slogova, ovdje navodimo i: dīvojaštvo, Kalipolje, proždiralo, Sarajevo, uzimalo...

2. Kratkouzlazni je na drugom slogu a ostali su slogovi također kratki: rašēto (rešēto), vratata, vrteno.

Te imenice, po paradigmatškom pravilu, imaju / u genitivu množine: rašētā, vrtēnā...

Amo idu i imenice sa slogom više, koje nemaju navedene paradigmatške promjene ' u / ' jer su im duga dva daljnja sloga: blebētalo-blebētala, blebētala-blebētālā; klepetalo, neznaboštvo, ogledalo, plavetnalo, rumenalo, siromaštvo, zelenalo. Navodimo uz te imenice i nejednakosložnu imenicu nedōnošče-nedōnoščeta-nedōnoščād. Za imenicu prioblāčalo ne bi valjalo otvarati posebnu različitu naglasnu jedinicu jer je možemo uzeti kao oblāčalo, tj. kao ogledalo s predmetkom pri- s neprenesenim ' naglaskom.

3. Na prvom je slogu kratkouzlazni, a dug je drugi slog od kraja: bēzūmlje, bespuće, bižanje, bosilje, bunište, busenje, dītinjstvo, drveće, dvorište, godišta, grumenje, imanje, iverje, jasenje, javorje, junaštvo, kamenje, korenje, kosište, kremenje, kršćenje, lovljenje, loženje, ognjište, okrilje, oružje, oždrlje, pečenje (procesualnost, rezultat je pečēnka), podgorje, podnožje, popovstvo, Posavlje, poštenje, pramenje, prstenje, remenje, sedlašce, sestrištvo, smetlište, strnište, ugljvlje, ulište, uzdarje, uzglavlje, veselje, zelenje, znamenje, zvirinje. Zatim: apoštolstvo, boravište, borālište, igralište, kaluđerstvo, konočište (konačište), korōtašce, pristanište, rvalište, ukućanstvo...

Jednako se naglasno ponašaju i glagolske imenice s kratkouzlaznim na prvom slogu u infinitivu: držat-držanje..., nòstà-nòšēnje, gortà-gòrēnje... čùvat-čùvānje..., tòvartà-tòvarēnje..., vòjvodovat-vòjvodovānje... mimoila-žēnje (kao òdlažēnje). Nekoliko je primjera već navedeno u prethodnom poglavlju.

Po odredbenicama tako i: cìgānče-cìgānčeta-cìgančād, čobanče, jelenče, kopile, majmunče. Vidimo da se u zbirnoj imenici gubi dužina na drugom slogu, a uvijek je dug nastavak -ād. Tako i: Hèrcegòvče, Sàrajēvče (obje u stilističkoj porabi, npr. mómče Hèrcegòvče).

4. Kratkouzlazni je na drugom slogu, a dug je opet drugi slog do kraja: duvānīšte, evanđelje, gavranište, krumpirište, Pozarište (Pazarište), satrešinstvo. Tako i: ogòrōlīšte.

5. Kratkouzlazni je na prvom slogu, a dug isu drugi i treći slog od kraja: dīvōjčēnje, okrajčēnje.

6. Kratkouzlazni je na prvom slogu, a dugi su drugi i četvrti slog od kraja: lèvēntovānje, pìjānčovānje...

Različite naglasne jedinice s dugosilaznim naglaskom u nominativu jednine.

1. Ostali su slogovi kratki: bānstvo, biće, blašce, brvno, crivo, dance, deblo, glito (dlijeto), društvo, gnjizdo, grlce, grotlo, guvno, iće, jajce, jaje, japno (vapno), klišta, kneštvo, krilce, krilo, križa, kumstvo, leđa, leglo, lice, mito, mliko, mnoštvo, okno, perce, piće, pismo, platno, pluća, plemstvo, pravo, prelo, runce, selce, slovce, stablo, sukno, štivo, trojstvo, usta, uže, vino, vrata, vrelce, zvonce, ženstvo⁹...

I u imenica s nepostojanim a u genitivu množine ostaje '/, tj. ne mijenja se u o: drùštāvā, písāmā, vlákānā. Te imenice, doduše, u SP izbjegavaju nepostojano a, ali i tad zadržavaju naglasak nominativa jednine: brvna, déblā, óknā, vlákna...

Dvosložne glagolske imenice također idu ovamo: brānje, znanje zvanje, htjenje, piće...

U ovu različitu naglasnu jedinicu ubrajamo i riječi koje se jednako naglasno ponašaju a imaju jedan slog više: búbalò, davalò, gatalò, kraljestvo, kusalo (koji mnogo i dobro jede), ligalo, naslidstvo, pričalo, sukalo...

2. Dugouzlazni je na drugom slogu, a ostali su slogovi kratki: bilānce, božanstvo, cakalce (stakalce), ganuće, jedinče, jedinstvo, jezerce, klonuće, kolica, luđaštvo, marvinče, neznanje, nagnuće, odijelo, pijanstvo, pisamce, postanje, povrslò, poznanstvo, priznanje, prokletstvo, propelo, prvenstvo, pučanstvo, raspelo, rasulo, rebarce, rođenje, sedlašce, smaknuće, smirenje, smrknuće, stvorenje, svanuće, takalce (u izričaju: Dòc će jājce na takálce, tj. sve će doći na red); ubojstvo, ustašca, vlakance, vrtence, vragolstvo, živinče, žumance.

Tako i: izmišljalo, nabadalo, navijalo, nazivalo, počivalo, prigibalo, zatezalo.

Iz primjera se vidi da su ovdje i trosložne glagolske imenice svršenih glagola: ganuće, rođenje...

3. Dugouzlazni je na trećem slogu, a ostali su slogovi kratki: bogomóljstvo, činovništvo, čovčanstvo, dobročinstvo, dostojanstvo, izdanuće, kaptanstvo, neumice, obećanje, olakšanje, poglavarstvo, pokoljenje, poniženje, prijateljstvo, uskrnuće, veličanstvo, zadovoljstvo...

Iz primjera se vidi da su ovdje i četverosložne glagolske imenice od svršenih glagola.

Pribrajamo i pejorative :namigivalo, pripovidalo, zanovitalo...

4. Dugouzlazni je na četvrtom slogu, a ostali su slogovi kratki: krvoproliće, neprijateljstvo, oslobođenje, osviđočenje. Vidi se da su ovdje uglavnom peterosložne glagolske imenice svršenih glagola.

5. Dugouzlazni je na prvom slogu a dug je drugi slog od kraja: bláženstvo, naričje, naručje, naselje, pitanje, pristolje, Prigorje, Primorje, prozorje, raskrižje, Razdoblje (Bègovo Rázdōlje), učenje, začelje, Zagorče (za množinu Zágorčād). Vidljivo je da su tu glagolske imenice od glagola s dugouzlaznim na prvom slogu: bírat-bírānje, gatat-gatanje...

Jednakih su odredbenica i: kázalište, napojište, razbojište, šetalište, trkalište, zarukavlje; zatim glagolske imenice: bŕložēnje, krtoženje, rakoljenje, vrpoljenje; nálikovānje, napastovanje, razlikovanje, zavitovanje...

6. Dugouzlazni je na drugom slogu a dug je također drugi slog od kraja: bezákōnje, nezakonstvo; parkíralište, počivalište, ugibalište. Tako i glagolske imenice od glagola s dugouzlaznim naglaskom na drugom slogu: ručávāt-ručávānje; skapavanje, smrkavanje itd.

* * *

Za ovaj su rad podatke dali slijedeći informanti: Anka i Bojo Vukušić iz Živih Bunara, Milan Balen iz Balenske Drage, Ilija i Marija Šegota iz Šegota.

Svima im najljepše zahvaljujem na suradnji i nesebičnom trudu.

ZAKLJUČAK

Usporedbe sjevernopodgorskog i Daničićeva naglašavanja dovode nas i u ovom odsječku cjelovitog sustava do zaključka što su već utvrđeni za imenice muškog roda i glagolski sustav:

1. Zajedničke su opće naglasne norme tih dvaju naglašavanja;
2. postoje određene razlike u tipologiji;
3. osjetno je različna raspodjela riječi u tipove, podtipove i različite naglasne jedinice;
4. nije jednako prenošenje naglaska.

U tom obzoru općih konstatacija uzmimo samo jedan primjer jezika na djelu. Mjesto propisana naglasnog lika rečenice: Nāgledah se mnōgih mjēstā-nōvih sēlā i stārīh gradōvā, školovan će čovjek sa startnim SP jezikom kazati: Nāgledah se mnōgih mjēstā-nōvih sēlā i stārīh gradōvā.

Dakle, norma odozgo i izvana osjetno se razišla s normom odozdo i iznutra, a kako je ovu potvrdio život, treba da je potvrdi i kodificirana norma.

ZUSAMMENFASSUNG

Auf grund der Vergleichen zwischen der Akzentuation in der Mundart von Nord-Podgorje und derjenigen bei Daničić können auch in diesem Abschnitt des gesamten Systems die Schlüsse gezogen werden, die schon für die Substantiva des männlichen Geschlechtes und fürs Verbsystem festgestellt worden sind:

1. Gemeinsam sind die allgemeinen Akzentnormen dieser zwei Akzentuationen;
2. Es bestehen bestimmte Unterschiede in der Typologie;

3. Bedeutend verschieden ist die Wortverteilung in Typen, Untertypen und verschiedene Akzenteinheiten;

4. Die Akzentverschiebung ist nicht gleich.

In diesem Horizont allgemeiner Feststellungen soll nur ein Beispiel für die Sprache auf frischer Tat angegeben werden. Anstatt der vorgeschriebenen Akzentgestalt des Satzes: *Nägledah se mnõgih mjěsta-nõvih sělā i stārīh gradõvā*, wird der gebildete Sprecher mit der Mundart von Nord-Podgorje als Stratsprache sagen: *Nägledah se mnõgih mjěstā-nõvih sělā i stārīh grādõvā*.

Demnach hat die Norm von oben und von aussen einen bedeutend anderen Weg eingeschlagen als die Norm von unten und von innen. Da aber diese vom Leben bestätigt wurde, sollte sie auch von der kodifizierten Norm bestätigt werden.

BILJESKE

1 U daljem se tekstu sjevernopodgorški (stinički) govor označava kraticom SP. Kako su granice, glasova i morfološka obilježja toga govora već navedeni u članku Naglasni imenica muškog roda u sjevernopodgorškom govoru, kao dijelu jedinstvene naglasno-opisne cjeline, to se ovdje neće ponavljati. (Vidi Senjski zbornik VI. 1976, str. 495—516) Valja tek reći da se u ovom radu prijašnjem nazivu govora dodaje u zagradi bliža odredba stinički, i to zato što se sjevernije od njega prostiru i drugi novoštokavski govori koji bi se također mogli nazvati sjevernopodgorški.

2 Moglo bi se poći i korak dalje te broj slogova posve zanemariti, a uzimati kao razlikovno svojstvo samo vrstu naglasaka i njegov odnos prema zanaglasnim dužinama. Tako bi se u istoj različitoj naglasnoj jedinici našle npr. *bice* i *zauvitalo*, ali držim da bi se time više izgubilo na preglednosti građe.

3 Ako u genitivu jd. ostaje isti naglasak, navodi se samo nominativ.

4 Pejorativi na -lo obično su dvorodni (prema priručnicima), pa se i ovdje navode iako su već obrađeni u sklopu imenica muškog roda. Treba reći da su na osnovi jezičnog osjećaja SP te imenice mahom srednjeg roda.

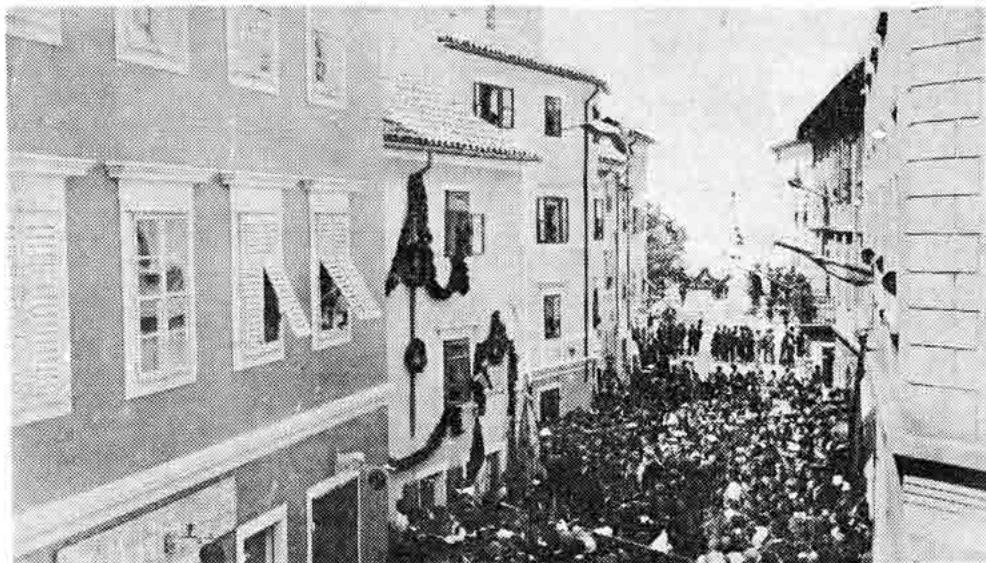
5 JJ kratica za jednake naglasne jedinice.

6 To je duljenje *o* u *o* u okviru paradigmatičke norme.

7 U naglašenom jednosložnom DLJ može biti samo *o* jer je nastavak u tim padežima u SP uvijek dug: *jělenin*, *ljúdin*, *lĭtin*, *kĭčošin*...

8 Određene se imenice javljaju u dva podtipa ili dvije različite naglasne jedinice a to znači da imaju dvostruke likove.

9 Teško je utvrditi naglasak vokativa u imenica manje čestote, pogotovu kad one rijetko dolaze u tom obliku a jednaka su lika kao u nominativu.

Sl. 95 — Otkriće spomen-ploče na rodnoj kući Vjenceslava Novaka, ulica Potok 1925.